Anarkisti katsoo elämää

Emma Goldman

1933

(Emma Goldmanin puhe Lontoossa 1.3.1933.)

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät naiset ja herrat, aiheemme tänä päivänä on, kuinka anarkisti katsoo elämää. En voi puhua kaikkien anarkistitovereideni puolesta, mutta omasta puolestani haluan sanoa, että elin elämääni niin raivoisan kiihkeästi, ettei minulla ollut hetkeäkään aikaa tarkastella sitä. Tiedän, että jokaisen elämään tulee hetki, jolloin hän pakostakin joutuu istumaan alas ja katsomaan elämää. Tuo hetki on vanhan iän viisautta, mutta koska en ole viisastunut, en odota tuota hetkeä koskaan saavuttavani. Useimmat ihmiset, jotka katsovat elämää, eivät elä sitä. He eivät näe elämää vaan pelkästään sen varjon. Eikö heille olekin opetettu elämän olevan kirous, jonka joku ihmisen omaksi kuvakseen luonut poropeukalo jumala on vierittänyt heidän niskoilleen? Siksi useimmat ihmiset katsovat ja näkevät elämän jonkinlaisena ponnahduslautana tuonpuoleiseen taivaaseen. He eivät uskalla elää elämää tai saada elämästä sen antamaa elävää henkeä. Sellainen tarkoittaisi vaaraa; sellainen tarkoittaa luopumista pienistä materiaalisista saavutuksista. Sellainen tarkoittaa kulkemista ”yleistä mielipidettä” vastaan ja oman maan lakeja ja sääntöjä vastaan. Harvoilla ihmisillä on rohkeutta ja uskallusta luopua siitä, mistä he niin ponnekkaasti pitävät kiinni. He pelkäävät menettävänsä enemmän kuin mitä voisivat saada. Omasta puolestani voin sanoa olleeni Topsyn kaltainen. Minua ei synnytetty eikä kasvatettu – minä ”kasvoin”. Kasvoin elämän mukana, elämän kaikissa aspekteissaan, ylämäkineen ja alamäkineen, korkeuksineen ja syvyyksineen. Maksamani hinta oli tietenkin kova, mutta jos minun täytyisi maksaa se uudestaan, tekisin niin ilolla, sillä ellei ole valmis maksamaan hintaa, ellei ole halukas heittäytymään syvyyksiin, ei myöskään kykene nousemaan elämän korkeuksiin.

Elämä on luonnollisesti eri muotoista eri ikäisille. Kahdeksan ja kahdentoista ikävuoden välillä haaveilin tulevani Vanhan Testamentin Juuditiksi. Halusin kostaa kansani, juutalaisten, kärsimykset ja hakata Holoferneen pään irti. Neljäntoista ikäisenä halusin opiskella lääketiedettä kyetäkseni auttamaan kanssaihmisiäni. Viidentoista iässä kärsin onnettomasta rakkaudesta ja halusin tehdä itsemurhan romanttisella tavalla juomalla paljon etikkaa. Ajattelin sen tekevän minusta eteerisen ja kiinnostavan näköisen, hyvin kalpean ja runollisen haudassa maatessani, mutta kuudentoista iässä päätinkin antautua ylevämpään kuolemaan. Halusin tanssia itseni kuoliaaksi.

Sitten tulikin Amerikka, maa valtavine tehtaineen, koneen polkemista kymmenen tuntia päivässä kahden ja puolen dollarin viikkopalkalla. Sitä seurasi elämäni vaikuttavin tapahtuma, joka teki minusta sen mitä olen. Kyse oli Chicagon tragediasta vuonna 1887, jolloin viisi mitä jalointa

miestä murhattiin lain turvin Illinoisin osavaltion toimesta. Nuo miehet olivat Yhdysvaltain kuuluisat anarkistit – Albert Parsons, Spies, Fischer, Engels ja Lingg – jotka siis murhattiin laillisesti marraskuun 11. päivänä 1887. Urhea nuori Lingg huijasi teloittajiaan ja valitsi kuoleman oman käden kautta. Teloitettujen kolme muuta toveria – Neebe, Fielden ja Schwab – tuomittiin vankilaan. Chicagon marttyyrien kuolema merkitsi minulle henkistä syntymääni: heidän ihanteistaan tuli koko elämääni motivoiva tekijä.

Ymmärrän hyvin, että useimmilla teistä on varsin puutteellinen, kummallinen ja yleensäkin väärä käsitys anarkismista. En syytä teitä siitä. Tehän saatte tietonne päivittäislehdistöstä. Se on kuitenkin viimeisin paikka maan päällä, mistä totuutta kannattaa missään muodossa etsiä. Hengen elämän suurille opettajille ja johtajille anarkismi ei ollut mikään opinkappale, ei mikään sydämestä veret juova asia, mikä tekee ihmisistä kiihkoilijoita, diktaattoreita tai mahdottomia tylsimyksiä. Anarkismi on irtipäästävä ja vapauttava voima, koska se opettaa ihmisiä luottamaan heidän omiin mahdollisuuksiinsa, se opettaa ihmisiä uskomaan vapauteen ja innoittaa miehiä ja naisia kamppailemaan sellaisen yhteiskuntaelämän puolesta, jossa jokainen saa elää vapaana ja turvassa. Maailmassa ei tänä päivänä ole sen enempää vapautta kuin turvaakaan: oli ihminen sitten rikas tai köyhä, oli hänen asemansa sitten korkea tai alhainen, ei kukaan ole turvassa niin kauan kuin maailmassa on yksikin orja. Kukaan ei ole turvassa tai varma niin kauan kuin hänen täytyy alistua toisen määräyksiin, päähänpistoihin ja tahtoon, niin kauan kuin toisella on valta rangaista häntä, pistää hänet vankilaan tai riistää hänen henkensä, sanella hänen olemassaolonsa ehdot kehdosta hautaan.

Kyse ei ole ainoastaan rakkaudesta kanssaihmisiä kohtaan. Ihmisten täytyy omaksi hyväkseen oppia ymmärtämään anarkismin tarkoitus ja merkitys, eikä siinä mene kauan, että he alkavat arvostaa sen filosofian suurta merkittävyyttä ja kauneutta.

Anarkismissa kiistetään minkään ihmisryhmän tai yksilön oikeus pyrkiä järjestämään muiden elämää. Anarkismi uskoo ihmisyyteen ja sen mahdollisuuksiin, kun taas muilla yhteiskuntafilosofioilla ei ole minkäänlaista luottamusta ihmiskuntaan. Muissa filosofioissa väitetään, ettei ihminen kykene hallitsemaan itseään ja että häntä täytyy hallita. Suurin osa ihmisistä uskoo nykyisin, että yhteiskunta menestyy sitä paremmin mitä voimakkaampi hallitus sillä on. Uskotaan vanhakantaisesti kuritukseen. Mitä enemmän sitä käytetään lapseen sitä hienompaa siitä on seuraavinaan hänen kasvaessaan naiseuteen tai miehuuteen. Me olemme vapauttaneet itsemme tuosta typeryydestä. Me olemme oppineet ymmärtämään, ettei kasvatus tarkoita lyttyyn lyömistä, ettei se tarkoita kasvavan nuoren vammauttamista, kierouttamista ja typistämistä. Me olemme oppineet, että vapaus lapsen kehityksessä takaa paremmat tulokset niin lapsen kuin yhteiskunnankin kannalta.

Hyvät naiset ja herrat, tätä on anarkismi. Mitä suuremmat vapaudet ja mahdollisuudet jokaisella yhteiskunnan yksiköllä on, sitä hienommin yksilö voi ja sitä paremmin yhteiskunta toimii; ja sitä luovempaa ja rakentavampaa on yhteisön elämä. Tässä lyhykäisyydessään on se ihanne, jolle olen omistanut elämäni.

Anarkismi ei ole mikään kaavamainen, etukäteen saneltu teoria. Kyse on kaikkea elämää syleilevästä elävästä hengestä. Siksi en käänny ainoastaan yhteiskunnan joidenkin tiettyjen aineksien puoleen: en käänny pelkästään työläisten puoleen. Käännyn yhtä lailla ylempien luokkien puoleen, sillä he todella tarvitsevat valistusta työläisiäkin enemmän. Elämä itsessään opettaa massoja ja se onkin ankara ja tehokas opettaja. Valitettavasti elämä ei opeta niitä, jotka pitävät itseään yhteiskunnallisesti valittuina, paremmin koulutettuina, ylempinä. Olen aina ollut sitä mieltä, että mikä sitten auttaakaan laajentamaan miesten ja naisten älyllistä käsityskykyä, on käyttökel-

poisin tiedon ja ohjeen muoto ja sitä tulisi myös käyttää. Sillä viime kädessä suuri seikkailu – tarkoittaen vapautta, kaikkien idealistien, runoilijoiden ja taiteilijoiden todellista inspiraatiota – on ainoa ihmisen matka, jonka puolesta kannattaa elää ja kamppailla.

En tiedä kuinka moni teistä on lukenut Gorkin loistavan proosarunon ”Käärme ja haukka”. Käärme ei voi ymmärtää haukkaa. ”Mikset lepäile täällä pimeässä, hyvässä ja kosteassa liejussa?”, käärme kyselee. ”Miksi tavoitella taivaita? Etkö tajua, mitkä vaarat siellä piilevät, etkö tiedä, mitkä vaivat ja myrskyt siellä odottavat ja metsästäjän ase, joka ampuu sinut alas ja tuhoaa elämäsi?” Mutta haukka ei piitannut tästä vähääkään. Se levitti siipensä ja kohosi korkealle ilmaan sen voitonlaulun kaikuessa taivaita pitkin. Eräänä päivänä haukka putosi alas veren vuotaessa sen sydämestä, ja käärme sanoi: ”Senkin hölmö, minähän varoitin sinua, minähän käskin sinun pysyä siellä missä minäkin, pimeässä, täällä hyvässä ja lämpimässä kosteudessa, jossa kukaan ei olisi voinut sinua löytää ja vahingoittaa.” Mutta haukka vastasi viimeisellä henkäyksellään: ”Olen liidellyt ilmojen halki, olen kohonnut häikäiseviin korkeuksiin, olen saanut nähdä valon, olen elänyt, olen elänyt!”

Anarkistinen kirjasto
Anti-Copyright

Emma Goldman
Anarkisti katsoo elämää
1933

Haettu 5.1.2014 osoitteesta: https://sites.google.com/site/vallankritiikki/emma-goldman-maailman-vaarallisimman-naisen-puheita-ja-kirjoituksia/anarkisti-katsoo-elaemaeae
Kirjasta Maailman vaarallisimman naisen puheita ja kirjoituksia, Työväen Tuotantokomitea, 2008. Suomennos Hannu Toivanen ja Ulla Vehaluoto. Alkuperäinen puhe ”An Anarchist Looks at Life”, Emma Goldman Archive.

fi.theanarchistlibrary.org